

OPONENTSKÝ POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

Autor: Mgr. Veronika GEŽÍK, PhD.

Názov práce: The emergence and development of new forms of governance in EU biodiversity protection and natural resource management

Vývoj nových foriem spravovania v oblasti ochrany biodiverzity a managementu prírodných zdrojov EÚ.

Oponent: prof. Ing. Anna Pilková, PhD., MBA

Predložená habilitačná práca je spracovaná formou súboru 4 článkov a kapitoly z vedeckej monografie, čo je v súlade s Vyhláškou MŠ SR č. 6/2005 Z. z. par.1, "Uchádzač predkladá habilitačnú prácu ako - bod 3) súbor publikovaných vedeckých prác doplnený komentárom...".

Cieľ a aktuálnosť riešenej problematiky.

Cieľom práce je poukázať na nové formy spravovania v oblasti ochrany biodiverzity a management prírodných zdrojov, ako aj na inovačné mechanizmy v rozhodovaní a manažmente týchto zdrojov, ktoré vznikajú pod vplyvom zmien v spoločensko-ekonomických systémoch, globalizácie a Európskej únie. Podstatná časť prezentovaných riešení je zameraná na strednú a východnú Európu.

Problematika manažmentu prírodných zdrojov a ich spravovania je v súčasnom svete boriacim sa s množstvom ekologických problémov výrazne ohrozujúcich život a hľadáním vhodných modelov ich riešenia na Zemi je veľmi aktuálna. Jej aktuálnosť má významnú pozíciu tiež v rámci ekonómie ako vedy, ale aj ekonómie odvetví čo spätne zasa vplýva na strategické rozhodovania na úrovniach makro, mezo a mikro. Aktuálnosť sa tiež znásobuje skúmaním regiónu strednej a východnej Európy, ktorý vzhľadom na krátku históriu v podmienkach trhovej ekonomiky má jednak viacero špecifik, na ktoré má dopad predchádzajúci spoločensko-ekonomický systém a je zatiaľ všeobecne vo výskumoch menej zastúpený.

Metódy a spôsob spracovania práce

Habilitačná práca prezentuje riešenie vytýčené v celi v rámci 4 článkov a jednej kapitoly vedeckej monografie autorky. Tieto zdroje sú obsahom piatich kapitol, z ktorých každá predstavuje parciálny problém z manažmentu prírodných zdrojov a ich spravovania, ktorý

prispieva k naplneniu naformulovaného cieľa. Okrem 5 kapitol práca obsahuje abstrakt, úvod a záver. Vzhľadom na charakter publikácie každá kapitola obsahuje metodológiu skúmania, ktorá bola v rámci nej aplikovaná.

Prvá kapitola predstavuje úvod do celkovej problematiky. Autorka v nej podáva úvodný vstup do danej problematiky tým, že sa zamýšľa nad úlohou neštátnych organizácií v procese ochrany biodiverzity a manažmente prírodných zdrojov, vplyvu globalizácie, ako aj trhu prostredníctvom trhového spravovania (market governance), nástrojov trhu, spoločného fondu zdrojov, hybridného spravovania služieb ekosystému. Takýto úvod jej slúži ďalej na formulovanie problémových okruhov a zámerov jednotlivých kapitol, ktoré prezentujú výsledky výskumov a prispievajú k naplneniu celkového cieľa predkladaného diela a celostnosti hodnotenej publikácie.

V súlade s horeuvedenou charakteristikou druhá kapitola sa zameriava na problematiku inštitucionálnych zmien v spravovaní biodiverzity a manažmentu prírodných zdrojov. Je spracovaná na základe publikácie autorského kolektívu Kluvánková, T. Chobotová, V. Smolková, E. v časopise Environment and Planning C: Government and Policy 2013, IF – 1,864. Jej hlavným cieľom je determinovať prečo a ako koevolúcia subnárodných predchádzajúcich inštitúcií a novovzniknutých inštitúcií v oblasti ochrany biodiverzity vyúsťuje do synchronizácie politík biodiverzity v nových členských štátoch strednej a východnej Európy. Kapitola má logickú štruktúru a končí záverom zameraným na úspešnú koevolúciu nových EU inštitúcií v oblasti spravovania biodiverzity s dôrazom na postavenie EU v tomto procese.

Tretia kapitola sa zameriava na identifikovanie podmienok fungovania trhového spravovania v chránených oblastiach strednej a východnej Európy. Je spracovaná na základe článku autorského kolektívu Otto, I.M, Chobotová, V. v časopise International Journal of the Commons, 2013, If – 1,447. Po úvode k riešenej problematike sa autorka v tejto kapitole zameriava na analýzu prechodu od tradičného hierarchického spravovania prírodných zdrojov v strednej a východnej Európe s postupným zapojením trhu, pričom podrobne popisuje charakteristiku typických transakcií, spôsoby ich spravovania, výber vhodnej štruktúry pre takéto spravovanie a zavedenie poplatkov. Špeciálnu pozornosť venuje transformácii chránených územií v Poľsku, Česku a Slovensku a v závere uvádza dopady zistení na relevantné politiky.

Štvrtá kapitola sa zameriava na trhové spravovanie v strednej a východnej Európe pozerá prostredníctvom nástrojov, ktoré majú trhovú základ a zamýšľa sa nad nimi ako alternatívou s reguláciou, resp. v určitom regulačnom rámci. Je spracovaná na základe článku autarky Chobotová, V., 2013, ktorý bol publikovaný v Ecological Economics, 95 (IF – 3,895). Okrem teroretickej a metodologických východísk autorka sa zaoberá konkrétnymi trhovými nástrojmi ako sú provízie a poplatky, dotácie, eko-označovanie a certifikáty na Slovensku, Česku a Poľsku.

Piata kapitola obsahuje pohľad na problematiku inštitúcií a rôznych aktérov pôsobiacich v rámci robustných sociálno-ekologických systémov (SES) v lesníctve. Je spracovaná na základe

článku autorského kolektívu Kluvánková, T., Gežík, V., 2016 publikovanom v časopise Journal of Forest Economics, IF – 1,408. Aplikujú metodiku systémového prístupu a konkrétne 8 princípov robustnosti spravovania relevantných pre sociálno-ekonomické systémy a robustnej analýzy skúmajú jednak vplyv ako historických faktorov zmien SES v lesníctve, ako aj ďalších faktorov ako sú nové inštitúcie pre manažmentu ekosystémov v EU, opatrenia na adaptáciu na zmeny v klíme alebo trhové motivácie na ochranu biodiverzity a prírodných zdrojov, ktoré ovplyvňujú dynamiku SES a ochraňujú ich pred kolapsom, ale zároveň vytvárajú rámec pre formuláciu dlhodobu udržateľných stratégií.

Obsahom šiestej kapitoly sú služby ekosystému ako ďalšej pred-podmienky rozvoja efektívnych integrovaných politík v oblasti manažmentu prírodných zdrojov a blahobytu lokálnych komunít. Je spracovaná na základe kapitoly Kluvánková, T., Brnkalakova, S. Gežík, V., Maco, M., 2019 ako kapitola v Handbook... vydanom v Routledge Press. Výskum problematiky sa zameriava na zavedenie spravovania služieb ekosystému namiesto sektorových politík, ich skúmanie v lesníctve a urbáriate, ako aj skúmanie faktorov motivácie, ktoré sú spúšťačom zmeny prechodu od sektorového riadenia k spravovaniu prostredníctvom ekologických služieb.

Siedma kapitola obsahuje záver z predchádzajúcich skúmaní pričom zdôrazňuje potrebu prechodu od tradičných nástrojov manažmentu biodiverzity a prírodných zdrojov smerom ku kombinácii štruktúr spravovania a nástrojov. Záver tejto kapitoly tvorí náčrt potreby ďalšieho teoretického a empirického výskumu v oblasti manažmentu prírodných zdrojov a biodiverzity.

Hodnotenie formálnej úrovne habilitačnej práce

Práca po formálnej stránke spĺňa predpoklady kladené na práce tohto druhu. Má logickú štruktúru, ktorá zodpovedá potrebám naplnenia stanoveného cieľa. Pozoruhodné je rozsiahle množstvo použitých zdrojov literatúry (16 strán). Ako pripomienku by som vzniesla upresnenie nadpisu – vzhľadom na obsah by sa mi javil vhodnejší nadpis nie v EÚ, ale v strednej a východnej Európe.

Otázky a záverečné hodnotenie

I. Významná časť práce sa venuje problematike trhového spravovania (market governance). V tom možno vidieť určitú analógiu s Bazilejskými reguláciami v bankovníctve, kde jedným z pilierov je tzv. Trhová disciplína. Tuná sa však ukazuje, že efektívne využitie trhu na “zdisciplinovanie” finančných inštitúcií je náročné a jedným z faktorov, ktorý to ovplyvňuje je aj množstvo, frekvencia a štruktúra informácií, ktoré finančné inštitúcie na základe požiadaviek regulácie musia poskytovať trhu. Na s. 43 tiež uvádzate, že pravidlá organizácie trhu sa sústreďujú na tri

aspekty trhovej aktivity a z toho dva sú spojené s informáciami, (podobne je informačný problém uvádzaný aj na s. 81 a pod.). Je podľa Vášho názoru problém informácií významným faktorom, ktorý ovplyvňuje trhové spravovanie v oblasti ochrany biodiverzity a manažmentu prírodných zdrojov v Európe a špeciálne krajinách strednej a východnej Európy? Ak áno, v ktorej oblasti je táto situácia najväčšia?

2. Z krajín západnej Európy, dá sa vybrať krajina, ktorá by sa mohla vziať ako vzor “the best practices” pre Slovensko pokiaľ ide o formy spravovania v oblasti ochrany biodiverzity a manažmentu prírodných zdrojov? V čom sú najväčšie rozdiely v porovnaní so súčasným stavom na Slovensku?

3. Na s. 72 uvádzate, že nie je možné zaviesť trhové nástroje pre zachovanie biodiverzity, ak chýbajú podporné inštitúty. Systém vzdelávania na Slovensku vytvára dostatočný rámec pre podporu zachovania biodiverzity a manažmentu prírodných zdrojov? V čom sú jeho silné a slabé stránky v porovnaní s vyspelou Európou?

Na základe preštudovania predloženej habilitačnej práce Mgr. Veroniky Gežík, PhD. konštatujem, že práca spĺňa po formálnej i obsahovej stránke požiadavky kladené na práce tohto druhu. Predloženú prácu odporúčam k obhajobe a po úspešnom obhájení a splnení ďalších požadovaných kritérií posudzovaných habilitačnou komisiou odporúčam menovanej udeliť vedecko-pedagogickú hodnosť “docent” v odbore 3.3.15 Manažment.

V Bratislave, 9.5. 2019

prof. Ing. Anna Pilková, PhD., MBA

